

Glas delavca

List za vsa delavska vprašanja

Izhaja tedensko vsak petek

Ljubljana, dne 14. januarja 1938

Leto II. — Štev. 2

Delavstvo in narodno vprašanje

Dostikrat slišimo pripombo: »čemu naj bi se slovenski delavec brigal za nekakšne splošne zadeve slovenskega naroda«. Zgodilo se je celo, da je delavec, ki je zastopal potrebo povezovanja delavskega boja z bojem najširših plasti slovenskega ljudstva za narodno enakopravnost, moral požreti očiček, da je slovenski fašist ali pa da se je celo prodal JRZ. Tisti, ki take pripombe delajo, si često domišljujejo, da so s tem dali dokaz neverjetno visoke razredne zavesti, ki gre preko vseh takšnih »meščanskih predsodkov«, kakršen je pojem narodnosti. Najznačilnejše pa je to, da so taki očitki prihajali iz ust ljudi v delavskem pokretu, ki so bili v svoji dosednji praksi vedno pripravljene sklepati kompromise z najizrazitejšimi predstavniki buržuazije; omenimo naj le zadnje občinske volitve v Kranju.

Kako je s to stvarjo? Ali more slovensko delavstvo ravnodušno stati ob strani v času, ko tuji fašizem izteguje svoje krepilje po slovenski zemlji in ko mu domači fašisti in nazadnjaki sami utirajo pot? **Ne, ne more!** Fašizem pomeni: odvzem vseh političnih pravic, nasilno potujčevanje malih narodov, neznošna davčna bremena, ki gredo za vojne priprave in za aparat fašističnega nasilja, uničenje gospodarstva in kulture malih narodov. Zanj obstojajo samo veliki izvoljeni narodi-gospodarji in mali narodi-sužnji. Teh barbarških načel fašizem niti ne skriva, marveč jih je odkrito zapisal na svoje zastave. Junaškemu narodu Baskov je Franko nekaj dni potem, ko je s tujo pomočjo zmagal na španski severni fronti, vzel vse narodne pravice, prepovedal rabo baskovskega jezika in postreljal nešteto narodnih prvoboriteljev posvetnega in duhovniškega stanu. Da ne govorimo o stotisočih Slovencev, ki so se žal že prav od blizu seznanili s fašističnimi metodami, spomnimo se le, kako hočejo naši jugofašisti iz JNS,

kako prenašajo slovensko industrijo iz Slovenije in s tem jemljejo slovenskemu kmetu še tisto bore malo zaslužka, ki ga njegovim otrokom nudijo tovarne, njemu pa mestni trg, kako se zadržni denar stev v Beograd itd., itd.

Večjega dela slovenske buržuazije, ki je bodisi v teoriji bodisi v praksi ali pa v obojem »jugoslovensko« orientirana, pa se vsa ta dejstva danes prav malo tičejo, zakaj sicer se ne bi ogrevala za fašizem in se z njim vezala v domačem in mednarodnem merilu. Toliko bolj pa se vse to tiče našega delovnega človeka iz mesta in vasi, našega kmeta, obrtnika in izobraženca, torej plasti, ki prav za prav tvorijo slovenski narod. Kakšnega pomena je narodna svoboda in enakopravnost za delavski razred, je lepo povedal oni delavski voditelj, ki je še pred vojno dejal: »Omejitev v kretanju, odvzem volilne pravice, ovire pri uporabljanju jezika, zniževanje števila šol in druge zatiralске mere se tičejo delavca prav tako kakor meščanstva, če ne še bolj. Tak položaj lahko samo zavira svoboden razvoj duhovnih sil proletariata zatira-

Vesti z bojišč

Na Kitajskem

napredujejo japonske čete v šantunški pokrajini, med tem ko v severni Kitajki, zlasti v pokrajini Šansi, kitajske redne čete in četniški oddelki razvijajo veliko aktivnost. Tako so severozapadno od jezera Čan-Hu kitajske čete pod poveljstvom generala Tsan-Tso-Pnga iztrgale Japoncem celo vrsto mest. V teh bojih kažejo Kitajci neverjetno hrabrost. Tako je pred dnevi majhen oddelček kitajskih vojakov iz 8. armade vdrl v mesto Tajuan, ki so ga zasedli Japonci in z ročnimi granatami napadel več japonskih vojaških objektov. V severovzhodnem delu Mandžurije se je četniško gibanje proti Japoncem razširilo preko cele vrste okrožij. Zlasti so pomembni kitajski uspehi v zračnih bitkah. Kitajci razpolagajo z dobrimi letalji in so potopili že več japonskih torpedovk. Zadnje dni je ob priliki kitajskega letalskega napada našel smrt tudi japonski admiral Obajači.

Nemčija se še vedno trudi, da bi dosegla pomirjenje, ki pa bi bilo za Kitajsko poniževalno. Zato je predsednik kitajske vlade Kung odločno izjavil, da Kitajsko ne misli na nobeno spravo z Japonsko, ki bi pomenila za Kitajce poniževalno. Zato je predsednik kitajske vlade Kung odločno izjavil, da Kitajsko ne misli na nobeno spravo z Japonsko, ki bi pomenila za Kitajce ponižanje. Nemčija pač čuti, da se Japonska bliža popolnemu gospodarskemu krahu, kar pa bi močno zmanjšalo tudi udarno moč obeh ostalih podpisnic protikomunističnega pakta. Značilno je, da navzlic temu paktu nemška vojna industrija še zdaj ni ustavila dobav orožja Kitajcem, čeprav se nemška vlada trudi, da bi to dobavo preprečila. Nemški vojni liferant Krupp se pač drži svojega starega, v svetovni vojni preizkušene načela, po katerem je dobavljal orožje hkratu Nemcem, Francozom in Angležem, in pri tem si pač ne bo dal dopasti, da bi mu komandirali njegovi lastni nameščenci v vladi.

nih narodov. Ni moči resno govoriti o popolnem razvoju duhovnih darov delavca, če mu ni dovoljeno, da bi se na shodnih in sestankih posluževal materinskega jezika, če mu zapirajo šole.

Vse to je pa še prav posebno važno danes, ko proletariati kot najbolje organiziran, strnjen v velikih obratih, ne le da ne sme stati ob strani, narobe, postaviti se mora na čelo boja vseh plasti slovenskega naroda, ki je hkratu boj za demokracijo. Boj za narodno enakopravnost in boj za demokracijo sta tako tesno povezana med seboj, da si enega brez drugega ne moremo misliti. To ozko povezanost med usodo malega slovenskega naroda in usodo demokracije je spoznal že slovenski pisatelj Jos. Jurčič, ki je že pred več kot 70 leti označil slovensko stvar kot skozi in skozi demokratično. In nihče drugi kakor Cankar je bil, ki je — dobro se zavedajoč onemoglosti in figarstva slovenske buržuazije — prvi pokazal slovenskemu proletariatu njegovo mesto kot mesto vodje demokratičnega gibanja vsega slovenskega naroda. Nemo-goče si je predstavljati svoboden narod v fašistični državi, kjer vobče ni nobe-

Japonci so se zaradi svoje predrznosti zapletli v celo vrsto konfliktov tudi z Angleži in Francozi. Lastijo si pravico kontrole nad radijskimi oddajami v mednarodnih koncesijah in tudi še drugače posegajo v zadeve evropskih držav, kar z vsakim dnem zastruje odnose med le-temi in Japonci.

V Španiji

so te dni republikanske čete dosegle pomemben uspeh. V mestu Teruelu, o katerem so vedeli nacionalisti poročati, da ga imajo že spet v rokah, so republikanci zavzeli še zadnje postojanke fašistov, poslopje bolnišnice in samostan Svete Klare. Poveljnik nacionalističnih čet v teh dveh zgradbah, polkovnik Rey, je videl, da je vsako upiranje zaman, zato se je z 2500 možmi vdal. — Med ujetimi so poleg komandanta Reya tudi teruelski nadškof, gubernator teruelskega okrožja in še nekatere druge ugledne osebnosti. Nadškof se je poveljniku republikanskih čet, generalu Roji, zahvalil za dobro ravnanje z ujetniki in

še posebej izjavil: »Vse od samostana do postaje Rubielov sem bil deležen s strani zmagovalcev največje obzirnosti, za kar se jim moram posebej zahvaliti.«

Kakor pravi poročilo republikanskega generalnega štaba, so bile v osvojenih zgradbah zasežene mnoge listine, ki se tičejo dejavnosti nacionalističnih falangistov in Nacionalne Sindikalne zveze. Nacionalisti niso pričakovali tolikšne ofenzive republikanskih čet, zato so bili popolnoma zmedeni. Glavni komandant nacionalističnih čet na aragonski fronti, general Aranda, je dajal vsak trenutek drugačna povelja in s tem zmedo le še povečal. Zdjaj nacionalisti zvrčajo krivdo za padeč Teruela na njegovega branilca, polkovnika Reya, kateremu očitajo, da je izgubil glavo. Poročilo generalnega štaba konča z besedami: »Teruelska operacija pomeni moč in disciplino republikanske vojske.« Kakor se je izvedelo, je komandant tujih »prostovoljcev«, ki se bore na strani Franka, sporočil domov, da rabi vsaj še 100.000 »prostovoljcev«, ker bo sicer Franku bolj trda predla.

Operacije na drugih frontah so se med tem popolnoma zaustavile.

Zunanje politični pregled

Neprestana potovanja diplomatov in konference

V zvezi s temi mrzličnimi pripravami za vojno so tudi potovanja in konference, ki jih prirejajo diplomati po vsem svetu. Zlasti so tu važne male države, ki časih v vojnih zapletljajih lahko igrajo jeziček na tehtnici. Tako imamo te dni konferenco podpisnikov tkzv. rimskega bloka: Italije, Avstrije in Madžarske. Ker so se med tem v zunanji politiki drugih držav v srednji Evropi in na Balkanu pokazala nagnejnja k temeljiti preusmeritvi, je tudi ta rimski blok, ki je bil ustanovljen že pred leti, precej zrahljan. To prihaja posebno do izraza v zadržanju Madžarske pa tudi Avstrije. Fašistični prevrat v Rumuniji je zadal težak udarec madžarskim narodnim manjšnam, ki so na Rumunskem

precej znatne in za katere sta se pri Gogovi vladi že zavzela francoski in angleški poslanik. Na drugi strani pa je Nemčija obljubila Rumuniji, da ne bo več podpirala madžarskih teženj, ki gredo za tem, da bi Madžarska dobila nazaj tiste madžarske pokrajine, ki so po mirovni pogodbi pripadle Rumuniji.

Velike važnosti za usmeritev malih držav pa so notranje razmere v teh državah. Ali se bo ta ali ona država opredelila za blok miru ali za blok njegovih nasprotnikov, to v mnogočem zavisi od tega, v kakšni smeri se giblje notranja politika dane države: ali se demokratizira ali fašizira. Naklonjenost fašističnim metodam v notranji politiki gre roko v roki z vse večjim približevanjem fašizmu v zunanji politiki. Lep primer sta Rumunija in Estonka. Med tem ko v Romuniji vzporedno z uvedbo Goginega režima gre tudi gospodarski in politični naslon na Nemčijo in Italijo, je na Estonskem te dni stopila v veljavo popolnoma demokratična ustava, ki je že sama zase dokaz, da je Estonka med baltskimi državami prva stopila odločno na stran demokratičnih držav. Za njo bosta slej ko prej sledili tudi Litva in Letonska.

Oboroževanje vsepovsod

V zvezi z dogodki na Daljnem Vzhodu, ki se utegnejo razviti v oborožen spopad med svetovnimi velesilami, se je pričelo mrzlično oboroževanje vseh prizadetih in neprizadetih držav. Japonska, ki že več ko pol leta vodi vojno brez vojne napovedi, je za to svojo pustolovščino na Kitajskem izdala že precej ogromne vsote, ne da bi od daleč dosegla svoj namen in ne da bi mogla zlomiti odporno silo kitajske armade. Kakor poročajo iz Tokija, tam japonske vojaške uspehe na Kitajskem močno pretiravajo, da bi ljudstvo pripravili na nova davčna bremena, ki mu jih pripravlja vlada. Finančni minister namreč zahteva za uspešno zaključitev pohoda na Kitajsko še 4 milijarde jenov.

Navzlic temu ali pa morda ravno zato, da prikrije svoje notranje težave, je Japonska preko svojih ministrov in admiralov te dni naslovila celo vrsto najbolj neprikritih groženj na račun zapadnih veselil, zlasti še na račun Anglije. V teh grožnjah napoveduje pohod rumene rase z Japonci na čelu, ki bo napravil konec nadvladj belcev v Aziji. To je oblika, v kateri se hoče japonski imperijalizem napraviti privlačnejšega za azijske narode, ki ječe v kolonialnem jarmu evropskih veselil. Toda primer Koreje in Mandžurije je tem narodom odprl oči, zato se na pridige o »poslanstvu japonske nacije« poživljajo in rajši iščejo svoje zaveznike v svetovnih pokretih za demokracijo in svobodo, ki jim stoji na čelu delavski razred.

Kakor poroča kitajski oficijelni list v Hankovu »Ta Kun Pao« se Japonska vsekako ne bi upala izreči svojih groženj, če se ne bi zanašala na podporo svojih zaveznikov, s katerimi je podpisala prosluli »protikominternski pakt«. Zlasti pride tu v poštev Italija, ki je glavni tekmeč Anglije na Sredozemskem morju in ki je te dni postavila nov načrt za pomorsko oboroževanje, po katerem bo do 1. 1941. zgrajenih 12 novih rušilcev, 2 bojni ladji in veliko število podmornic. Ta novi načrt ni nikogar prenetil, marveč je nasprotno pri vseh demokratičnih državah samo utrdil prepričanje, da morajo čim bolj poskrbeti za svojo lastno varnost, ki jo vedno bolj ogrožajo fašistični rušilci miru. Tako so Angleži in Francozi takoj odgovorili z akcijo za povečanje oborožene sile, pa tudi Sovjetska Zveza in Zedinjene države bodo povečale svoje bojno brodogradnjo, da se jim ne bo treba bati nobenega napada. Odločen odpor vseh prijateljev miru in demokracije je danes pač edino sredstvo, pred katerim imajo podžigalci vojne rešpekt.

Tudi na bližnjem Vzhodu vre

V Palestini se dnevno vrše boji med Arabci na eni strani in Židi in angleškimi oblastmi na drugi strani. Kolonialne oblasti se za vsako akcijo arabskih teroristov znesejo nad vsem arabskim prebivalstvom, celim vsem in okrožjem predpisujejo denarne globe, če se je v njih zgodil kak napad na Žide ali Angleže. Tak način obračunavanja rodi seveda pri arabskih množicah vedno večji odpor, ki ga kolonialne oblasti s silo dušijo. Arabsko ljudstvo zahteva, naj se mu da svoboda, da na zemlji, ki jo je stoletja in stoletja odbdelovalo, samo odloča o tem, kako si jo bo ure-

dilo in kakšno bo njegovo sožitje z židovskimi priseljenci.

Kakor je v Rumuniji nastop Gogove vlade samo ojačil fronto rumunske demokracije, saj so se ji približali mnogi elementi, ki so doslej podpirali Tatarescovo vlado, tako je tudi državni udar kralja Faruka v Egiptu okrepil in strnil vrste narodno-osvobodilne stranke vafdistov. Prvo zasedanje egiptovskega parlamenta pod novo samozvano vlado je pokazalo vso ogromno moč vafdistične stranke, ki ima popolno zaslombo v ljudstvu.

Notranja politika

Imenovanje senatorjev. Z ukazom so bili imenovani sledeči novi senatorji: dr. Hujo Vojnovič, dr. Bogdan Gavrilovič, dr. Georg Grassel, Stevan Jančič, dr. Hamdija Karamehmedović, dr. Želimir Mažuranič, Anton Mihajlovič, Stevan Mihaldžić, dr. Ante Pavelić, Janko Spasojevič, Spira Hadži-Ristić. Imenovan ni noben slovenski senator.

Razkol v »Zboru«. O nesoglasjih v vodstvu Ljotičevega »Zbora« smo že poročali. Sedaj je prišlo že do razcepa. Jonič, Gregorič in Perič, ki jih je Ljotič izključil iz glavnega odbora »Zbora«, so prej pripadali Jugoslovnski Akciji, ki se je priključila »Zboru«. Sedaj so ti gospodje obnovili Jugoslovnsko Akcijo.

Volitve za senatorje. Kakor se čuje, srbska Združena opozicija ne bo sodelovala pri senatorskih volitvah dne 6. februarja. Pač pa bosta šli v volitve obe stranki Kmečko Demokratske Koalicije (SDS in HSS). JRZ bo v Sloveniji najbrž kandidirala dr. Leskovarja iz Maribora.

Nova politična skupina v Sloveniji. Kakor poročajo listi, snuje industrijalec gospod Jelačin novo politično skupino. Nova skupina bi stala na slovenskem in demokratičnem stališču. Izražala bi težnje demokratičnega dela slovenskega meščanstva.

Božični prazniki so prinesli Blažkovi družini v Klenovniku veliko veselje. Na sveti večer se je namreč vrnil iz ruskega ujetništva po 24 letih Štefan Blažko, o katerem so mislili, da je že davno mrtev. Mož šteje 55 let in je bil ujet leta 1916. V Rusiji je delal v rudnikih in na polju. Hkrati z njim je krenilo iz Rusije 250 hrvatskih ujetnikov. Blažkov pravi, da je imel s seboj 100.000 zlatih črvoncev, pa so mu jih na meji vzeli in ne ve, ali jih bo dobil nazaj.

slabe hrane celo najmočnejši kmetje kmalu shirajo in največkrat umirajo že v štiridesetem letu. Njihova koža je prepečena v soncu, suha, prašna, na čelu so globoke gube, iz upadlih lic jim štrle lične kosti in pod očmi nosijo temne kolobarje. Njihova obleka je podobna vreči. Oni, njihove žene in otroci, vsi delajo bosí. Ne govore mnogo in nasproti tujcu so nezaupljivi. Siromašni kmet bi se napil, če bi se mogel, toda naš kmet za to nikdar nima denarja. On zasluži tako malo, da komaj izplačuje obresti za dolgove in da pripravi naslednjo žetev. Mesa in rib že zdavnaj ne je več. Niti riža nima več. Hrani se z nekako kašo iz korenja, žita in repe, ki jo kuha v slani vodi. Kadar je praznik, tedaj je posušene slanike. Več ko tri petine japonskega prebivalstva na ta način strada...«

Od pamtveka imenujejo japonskega kmeta »midsu nomi«, kar pomeni človeka, ki pije vodo, vodopivec. Skoraj 70% vaškega prebivalstva ima manj ko 1 čio zemlje (1 čio je 0,945 ha), od katere ima večidel samo v zakupu, torej ni niti njegova lastnina. Japonska je dežela z razvito industrijo, pa vendar v poljedelstvu ne uporabljajo strojev. Okrog 4,5 milijona kmečkih gospodarstev nima niti konja niti kake druge živine. Na polju uporabljajo skoraj izključno le človeško delovno silo.

Besede poglavarja katoliške cerkve

Velike množice katoličanov zmerom navdušeneje stopajo v boj za demokracijo in za mir. V Ameriki je njihov voditelj, kardinal Mundelein, odločno obsodil fašizem in podpira politiko predsednika Roosevelta, ves katoliški baskovski narod je žrtvoval svojo svobodo v boju s fašisti, na Francoskem katoliške množice podpirajo Ljudsko fronto, katere predstavnike je papež nedavno odlikoval z najvišjimi cerkvenimi odlikovanji, v Nemčiji bijejo katoličani težak boj z novodobnim poganstvom nacionalnega socializma, ki ga je moči primerjati z bojem prvih kristjanov proti imperialističnemu, propadlemu poganskemu Rimu. Ves ta boj, ki ga katoličani vodijo skupaj z drugoverci in neverujočimi, nikakor ne nasprotuje naukom krščanstva, vsekakor pa jim dosti bolj odgovarja kakor boj, ki ga vodi Franko s pomočjo mohamedanskih knezov iz Maroka. Na vsa ta dejstva je papež v razgovoru s francoskimi škofi izpregovoril besede, ki so globoko odjeknile v vsakem pravem kristjanu. Dejal je: »Francoskim katoličanom veliko

govore o ponujeni roki... Ali moremo to roko, ki se nam ponuja, sprejeti? **Jaz bi jo srčno rad:** ponujene roke ni mogoče odbiti, razen če bi to bilo v škodo resnici, zakaj resnica je Bog in Boga ne smemo žrtvovati. Ti pa, ki nam ponujajo roko, se ne izražajo jasno. Njihov jezik je zmeden in poln mest, **ki bi jih bilo treba pojasniti. Sprejmimo ponujeno roko,** toda le zato, da jih pritegnemo k božanskemu nauku Jezusa Kristusa. In kako jih bomo pridobili za ta nauk? S tem, da jim ga bomo samo razlagali? Ne! **Le s tem jih bomo pridobili, če bomo krščansko živeli in njegovo resnico v polnem obsegu udeleževali.**« To je bilo izgovorjeno v istem času, ko je francoski delavski voditelj Maurice Thorez z vso iskrenostjo poklical francoske katoličane v skupen boj za mir in demokracijo. Medsebojno spoznavanje in zaupanje, to je bilo ravno tisto, kar so onemogočali do zdaj vsi, ki jim sloga delovnega ljudstva ne gre v račun in ki to sloga zastrupljajo z najpodlejšimi sredstvi in jo z nasiljem onemogočajo.

Gospodarstvo

Nemci bodo gradili avtomobilsko tovarno. Že lani so ponudili Nemci, da zgradijo tovarno avtomobilov, toda njihovi pogoji so bili nesprejemljivi. Ker pa se letos tudi italijanski in francoski fabrikanti pečajo s to mislijo, so Nemci popustili, da jih ne bi Italijani in Francozi prehiteli.

Pirelli bo gradil tovarno gumija v Jugoslaviji. Italijanska industrija gumija Pirelli bo najbrž postavila tovarno gumija pri nas. Baje bo investirala okrog 60 milj. Din; proizvajala bo za cel Balkan.

Gospodarsko prodiranje Nemcev. Gospod Franjo Žebot piše v »Slovenec« dne 9. jan., kako prodira nemška propaganda potom gospodarskega spodjedanja na slovensko ozemlje. Nemci se zajedajo med Slovence s tem, da sistematično kupujejo slovenske kmetije. V sodnem okraju Gornja Radgona so v 4 letih kupili 214 slovenskih posestev, v okraju Sv. Lenart 75 posestev, v sodnem okraju Maribor 245 posestev. Tako se dogaja ob celi meji.

Odkod so dobili Nemci denar? se sprašuje g. Žebot. In ugotavlja zanimivo dejstvo, da so mnogokrat kupovali z gotovim denarjem cele graščine Nemci, ki so bili drugače revni kot cerkvene miši. Po mnenju g. Žebota je bila v

ozadju vsenemška propaganda s svojo finančno organizacijo.

Največ izvažamo v Italijo in Nemčijo. Izvažamo največ na kredit, zato dolg Italije in Nemčije nam stalno raste. Sedaj nam Nemčija dolguje že 13.561.819 RM, Italija pa 45.608.987 lir.

Povečanje prejemkov uslužbencem cestne žel. v Češkoslovaški. Uslužbenci c. železn. v Mostecu in Teplicah so zahtevali od podjetij vrnitev prejemkov, kateri so jim bili manjšani v času gospodarske krize. Po daljših pogajanjih je prišlo do soglasja. Uslužbenci so dobili 23. okt. 1937 enkratni prispevek od 90 do 150 Kč. Enaki prispevek dobijo ti uslužbenci za božične praznike. V Teplicah jim je, poleg navedenih enkratnih prispevkov, povišana tudi urnina.

Zvišanje prejemkov pri švicarskih lokalnih železnicah. Osebe švicarskih lok. železnic Montreux Berner Oberland je že večkrat zahtevalo, da se ukine znižanje plač, upeljano pred nekaj leti, in res se je odločila direkcija, da poviša prejemke svojim uslužbencem, in sicer: neznižane plače za neoženjene od 800 do 1200 fr. in za oženjene od 1200 do 1500 fr. Pred leti znižane plače so se zvišale povprečno za 4%. Povišal se je tudi eksistenčni minimum za delavce.

Le v organizaciji je moč!

»Midsu nomi« — »vodopivci«

Kako žive japonski kmetje

Zadnjič smo poročali, kakšna ogromna bremena nalaga sedanja vojna japonskega imperijalizma delovnemu ljudstvu in predvsem delavcem in kmetom. Mnogi japonski pisatelji so že postavili vprašanje, kaj bo, če se Japonska zaplete v vojno s kako državo, ki ji bo mogla postaviti nasproti po vseh modernih pravilih oboroženo vojsko, recimo, s Sovjetsko Zvezo ali pa z Zedinjenimi državami. V tem primeru bo tudi krvni davek, ki ga bo moral japonski kmet plačati japonskemu imperijalizmu, mnogo večji in bo odločilno vplival na razpoloženje, s katerim bo japonski kmet šel v vojno, s tem pa tudi na rezultat vojne same.

Še pred sedanjo japonsko akcijo na Kitajskem je napredni japonski pisatelj K. Jošina postavil to vprašanje in nani tako odgovoril: »Ako se japonska mobilizira za vojno proti SSSR ali USA — ji tedaj ne bo zadostovalo samo nekaj divizij, kakor v boju s kitajskimi partizani, marveč ogromna armada — ali bodo takrat japonski kmetje radi šli v vojno?«

V naši vasi gredo kmetje na polje še preden svane dan in se vračajo, ko se pojavijo zvezde na nebu. Ves dan delajo, pripognjeni nad zemljo. Zaradi

Dolgovi japonskega kmeta so ogromni. Takisto je ogromen davčni vijak. Od tega večidel gre za vojne izdatke. Tisoči propadlih kmetov beže v mesta, kjer se nadejajo, da bodo ohranili golo življenje kot delavci v velikih industrijskih podjetjih.

Posebno težak je položaj v severovzhodni pokrajini Tohoku. Tako piše japonski list »Nici-Nici«: »Nič manj ko 700.000 kmetov v Tohoku strada. Otroci stradajo. V šoli med poukom dostikrat od lakote padajo v nezavest.«

Neki drugi meščanski list pa piše: »Kmetje iz Tohoku se hranijo z listjem, drevesno skorjo in korenjem. Tohoku se je izpremenil v pekel in ne moremo najti besedi, da bi popisali grozote, ki tam vladajo. Dekleta na debelo prodajajo v tovarne in v javne hiše. Samo v okrožju Akita je bilo leta 1933. prodanih več kot 30.000 vaških deklet med 16. in 23. letom v tovarne in javne hiše.«

Čez nekaj let se dekleta vračajo iz tovarne nazaj na deželo, uničena in z načetimi pljuči. »Ponosna tekstilna industrija našega cesarstva.« stoji v nekem zdravniškem poročilu. »ki je na svetovnem trgu tolkla Lancashire, vsako leto meče iz sebe 14.000 pljučno bolnih deklet izpod 20 let, ki so se obvezale (čitaj: ki so bile prodane), da bodo delale v tovarni.«

Jošina konča svoje poročilo o položaju japonskega kmeta takole:

»Veleposestniki krvavo dušijo vsak odpor kmetov. Kmetje in zakupniki se že z orožjem v roki bore s policaji in žandarji. Oni celo napadajo žandarmerijske postaje in sodišča in osvobojajo zaprte puntarje. Neki znani meščanski ekonomist, ki se zgraža nad »neizbežnim razvojem stvari«, nas je nedavno spomnil na krvavo zadušeno Vstajo riža v letu 1918, ki je nastala sredi največje konjunktore v industriji, ravno za časa japonske imperialistične vojne. Na dvesto krajih so se dvignile množice, na dvajset mest so morale biti proti njim poslani redne čete. Revolucionarni val se je razširil na največje tovarne, delavci so stopali v stavke. Kmetje in kmetice so se hrabro borile, čeprav niso imeli pred seboj jasnega cilja. Njihova vstaja je bila zadušena. Toda Vstaja riža še danes ni pozabljena. In v slučaju, da bi se Japonska zapletla v vojno z eno od zgoraj omenjenih držav, bi bila ta vojna z ozirom na držanje kmetov in delavcev v zaledju za japonski imperijalizem vsekako usodna.«

PROSVETNI VEČER

priredita »Zarja« in »Vzajemnost« iz Dobrunj v soboto zvečer v ljubljanski Delavski zbornici.

Vabljeni vsi! Družnost!

Delavski vestnik

Kakšen strokovni organ hočemo?

Za katoliške božične praznike se je vršila plenarna seja centralne uprave S. M. R. I. (Zveze kovinarjev) v Beogradu. Kaj je bilo sklenjeno, nam ni vse znano. Znano nam je pa to, da so sklenili usodepoln sklep za slovensko delavstvo, namreč centralna uprava bo odpovedala sedanje strokovne liste, ki jih izdaja za Srbijo glavni radniški savez »Radničke novine«, za Hrvatsko in Slavonijo Pododbor URSS-a »Radnik« in za Slovenijo Strokovna komisija »Delavca« in bo izdajala za celo državo v hrvaščini »Kovinarja«. Vemo, da se srbski sodrugi s tem ne bodo strinjali, ravnotako tudi ne slovenski, ki jezika ne razumejo, posebno se pa hrvaški sodrugi ne bodo strinjali, ki imajo svoj priljubljeni list »Radnik«, ki je najboljši strokovni list v državi. Savez metalških radnika je že pred leti izdajal svoj list »Metalški radnik«, ki je pa ravno radi gori omenjenih vzrokov in sporov bil ukinjen.

Strokovna komisija je na svoji seji o sklepu SMRI razpravljala. Izjavila se je proti takemu kovinarskemu listu za celo državo. Utemeljevala je s tem, da bi to znatno oškodovalo blagajno Strokovne komisije, ker bi ne dobila več prispevkov za tisk od kovinarske centrale. Nekateri ss. so bili tudi mnenja, da je to zelo nevhvaležno od kovinarske centrale, saj ji je Strokovna komisija vedno pomagala v njenih najtežjih dneh. (Mislili so najbrže na pomoč, ko je kovinarska centrala oz. s. Krekič izključevala Leskoška in razpuščala izvoljene odbore podružnic.)

Mi se prav tako ne strinjamo z ustanavljanjem novega kovinarskega organa za vso državo; toda iz drugih razlogov. Ker bi se povečali prispevki članov, bi bila to prehuda obremenitev za delavke in delavce, posebno one, ki zaslužijo 100-120 Din tedensko. Dalje bi slovenski delavci ne imeli skoraj nobene koristi, če bi prejeli list, ki bi bil skoraj ves pisan v hrvaščini ali cirilici. Slovenskim delavcem je potreben slovenski list.

Prav je, da »Delavec« ostane tudi za naprej glasilo vseh delavcev, tudi kovinarjev. Mislimo pa, da je potrebno, da se »Delavec« izboljša, da se bolje urejuje. Postati bi moral bolj zanimiv, odpreti bi moral vrata vsem delavcem, da bi vsi lahko pisali v njega. Danes je tak, da ga nihče z veseljem ne čita. Če bi se pa izboljšal, bi postal res tak list, ki bi ga vsak delavec komaj čakal.

Potrebno pa je tudi, da bi »Delavec« večkrat izhajal in sicer vsaj dvakrat mesečno, kot je to prej bilo. Mislimo pa, da bi se brez truda našla sredstva, da bi izhajal trikrat ali štirikrat mesečno. To bi tudi močno poživilo celo naše strokovno gibanje, ki je danes v tako težkem položaju. Naše organizacije rabijo toliko pomoči in imajo tudi same na razpolago toliko izkušenj, da bi bilo vedno dosti snovi, če bi se to zgodilo.

Štirinajstnevnik pa naj »Delavec« postane takoj in sicer naj se druga številka izdaja namesto »Ljudskega glasa«. Nihče nima nič proti »Ljudskemu glasu«. Toda ni prav, da vsi strokovno organizirani vzdržujemo kak politični list. Če »Ljudski glas« kaj velja in ga delavci obrajajo, se bo že sam vzdrževal, če pa ga delavci ne marajo, naj preneha izhajati. Za naš denar pa hočemo:

dobrega »Delavca« dvakrat na mesec!
Organizirani.

Velenje

Pesje pri Velenju. V deveti številki »Slovenskega delavca«, na tretji strani, v tretji vrsti, je napisal neki dopisnik pod »Velenjem«, članek, ki pa ne odgovarja resnici. Ker je »Delavski list« zaplenjen in ne moremo v njem odgovoriti

na ta članek, smo se namenili, da odgovorimo v »Glasu delavca«. Da bodo čitatelji in naročniki »Glas delavca« spoznali gospode okrog ZZD in njihov list, ki se na zunaj zelo lepo blesti pod imenom »Slovenski delavec«, smo se namenili, da dobesedno priobčimo ta članek, ki se glasi:

Brige nasprotnikov in ovčja obleka ljudske fronte. Pri nas so naročili »Slovenskega delavca« tudi nekateri nasprotniki. Opazili smo, da ga dobe popolnoma zavitega, da bi ja nihče ne vedel, da so si ga na skrivaj naročili. Na jeziku imajo ti ljudje samo delavski blagor, v resnici se pa za čisto delavska vprašanja bore malo menijo. Dan za dnem si ti ljudje le glave belijo, kdaj bo vlada padla. Nekateri trdijo, da pričakujejo padec vlade vsak večer in sicer o polnoči, drugi zopet fantazirajo, da čez en mesec. A to že govore letos celo leto. Kritizirajo čez vse, kar je dobrega. Svetovali bi jim, da si nehalo beliti glave s tem, kdaj bo vlada padla, ampak naj se lotijo česa bolj pametnega. Prej, ko se je obratovalo po 12 dni v mesecu, je vsak vzdihoval: »Ah, ko bi vsaj 18-20 dni delali v mesecu, bi bili kar srečni, danes pa, ko se dela po 23 dni in tudi nekatere mesece vse dni, jim pa zopet ni prav in se jezijo rekoč: »Pa čemu toliko šiltov, dovolj je 18-20 dni dela, a ti morajo biti plačani po 80-100 dinarjev za izvršeno duno. Ni jim všeč kar se naredi dobrega od strani naše organizacije. Ko je na primer priborila razna naročila premoga od šol, bolnic, uradov, vojaških oblasti itd., jih je zelo zbudilo, da sami sebe bijemo po zobeh, da v lastno skledo pljuvamo in da hinavščino uganjamo, da le na videz rečemo, da so premajhne plače, drugače pa da smo zadovoljni. Zadnje čase so nam neljubi gostje naročili odnosno poslali novega prijatelja na rudnik, namreč »Delavski list«, da bi nas vzpodbujal k boljši bodočnosti. Ker pa že imamo »Slovenskega delavca«, naročenega, ki stane polovico manj kot »novi prijatelj«, smo ga enostavno hladno odslovili in rekli, da pri nas ni nič prostora za take prijatelje ljudske fronte.

Na ta članek bomo odgovorili bolj na kratko. Najprvo moramo vprašati tega dopisnika, kateri ljudje imajo na jeziku samo delavski blagor, v resnici pa se za delavska vprašanja malo menijo? Če misli naše ljudi, svetujemo temu dopisniku, da naj raje molči in naj najprvo pomeđe pred svojim pragom in če bo pred pragom našel vse v redu, naj šele stopi na plan. Kar se pa tiče nadaljnjih stavkov v tistem članku, sporočamo, da se ne bomo z njimi bavili in tako kratili čas, ker mora vsakdo spoznati, da izvira iz njih po večini sama gola laž.

Kar se pa tiče neljubih gostov, ki so naročili odnosno poslali bivši »Delavski list« na rudnik, naj dotičnega dopisnika ne skrbi preveč, ker so ta list po večini dobivali samo rudarji, zdaj je pa list zabranjen in se »Slovenski delavec« gotovo veseli tega. Vemo samo to, da je naš »Glas delavca« dobil že po drugi številki trdno podlago na rudniku, bolj trdna tla, kakor »Slovenski delavec«.

Ker je dopisnik omenil, da je njihov list polovico cenejši od bivšega »Delavskega lista«, moramo povedati, da ne more izhajati list, ki izide štirikrat na mesec in stane mesečno Din 2.—, iz same naročnine. Ker dobro vemo, da mora list nekdo financirati, da lahko izhaja tako poceni, naj nam gospodje za naše pojasnilo ne zamerijo preveč.

Rudarji! Zbirajte se okrog organizacije ZRJ in pridobivajte nove člane. Pristopajte k delavskemu kulturnemu društvu »Vzajemnost« v Pesju. Dopisujte v naš list »Glas delavca«, med ostalimi rudarji pa agitirajte zanj. Kdor še nima naročenega »Glas delavca«, naj ga naroči čimprej. Zavedajte se, da je »Glas delavca«, pravo delavsko glasilo, ki se res bori za delavske pravice, ki res zastopa delavska stališča!

Vsevid.

Pesje pri Velenju. Vse naročnike »Glas delavca« iz Pesja, Prelog, Podgorja, Škal, drž. rudnika, Stare vasi, Velenja, Bevc, Kavč, Šmartnega, Št. Ilija, Konova, Št. Janža, Cirkove in Plešivca, pozivamo, da sproti poravnate naročnino v podružnici Anton Nateka v Pesju ali pa pošljete po poštni položnici. Naročnike v bližnjih krajih bo poverjenik

večkrat obiskal. Vsak se naj zaveda, da list izhaja iz same naročnine. V prihodnji številki bomo tudi priobčili vse obrtnike in trgovce, ki imajo naročen naš list »Glas delavca«, zapisali pa tudi tiste, ki bodo naš list odklonili, da bo delavstvo lahko spoznalo, kdo je z njimi.

Družnost! Poverjenik!

Zagorje

V nedeljo 2. januarja smo imeli javno zborovanje. Sklicala ga je Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica Zagorje. Poročal je centralni tajnik sodrug Arh o novem pravilniku, o bratovskih skladnicah in o položaju rudarjev. Rudarji so na tem zborovanju ugotovili, da se hoče z novim pravilnikom naložiti novo breme na rame rudarskega in plavžarskega delavstva. O detaljih novega pravilnika bom še poročal, za danes samo toliko, da rudarji niso zadovoljni z novim pravilnikom. Jasno je, dokler delavstvo ne bo imelo svojih zastopnikov tam, kjer se kujejo zakoni, tako dolgo ne moremo pričakovati, da se bo izvedlo to, kar delavci potrebujejo: res socialna zakonodaja.

Za božične praznike smo dobili od TPD nekoliko miloščine v obliki moke, namesto da bi dobili draginjske doklade radi narasle draginje.

Vse tri strokovne organizacije so zahtevale, da se kolektivna pogodba revidira in da se stalna draginjska doklada, ker so se življenjske potrebsčine zelo dvignile. Vendar Trboveljska družba je to odklonila, ker je računala z našo slabostjo, ker nismo odpovedali kolektivno pogodbo takrat, ko je bil pravi čas in konjunktura na višku, ki je sicer tudi še danes in bi se dalo še nekaj dobiti, ko bi delavstvo bilo tako enotno, kakor je bilo, ko je TPD lansko leto reducirala enega delavca. Manjka nam odločnosti in samospoznanja, da brez enotnosti ni zboljšanja in zmage delavskega razreda.

Nečastna so tudi taka podtikanja, da rudarji zapijejo denar. Mogoče da se kak rudar kedaj napije iz obupa in še to je redek slučaj. Delavstvo nikdar ne zasleduje, kaj počnejo gg. upravni svetniki TPD s svojim nagradami, premijami in tantijemami; v barjih in na rivjerah jih potrošijo, čeprav se tega denarja drži rudarski znoj. Sodrugi rudarji, najboljši odgovor na to bo, da se vsi združimo v svoji organizaciji in da vedno enotno nastopamo.

Trbovlje

Trbovlje 8. jan. 1938.

Vseobča je zahteva članstva ZRJ in vsega rudarskega delavstva, da se pokrene mezdno gibanje. Vsakomur postaja jasno, da je potreba vsled naraščanja draginje velika in tudi moment ugoden (dobra premogovna konjunktura). Samo par vodilnih funkcionarjev pa trdoglavno to odbija. V razloge za svoje odbijanje navajajo tudi take »argumente«, ki prav za prav govore v prilog mezdne gibanja ne pa njihovem odklonilnem stališču.

Tako se je pred kratkim s. Arh dotaknil tudi »indeksa«, sestavljenega l. 1921 med TPD in takratno strokovno organizacijo »Zveza rudarskih delavcev«. On napada takratne funkcionarje ZRD, ker, da so podpisali tako slab indeks, ki je še danes ovira, da Zveza Rudarjev Jugoslavije ne more izvajati takega uspeha za rudarje, kakor bi bil potreben. Navaja, da se je ravnatelj TPD na lanskih pogajanjih za nabavni prispevek skliceval na ta »indeks«, po katerem so cene narasle za 18%, ne pa 27%, kakor to prikazuje indeks, ki ga je izdelala Delavska zbornica. Ne bom trdil, da je indeks iz l. 1921. še danes zadovoljiv, on je pomanjkljiv. Vendar pa vključ vsej njegovim pomanjkljivosti imamo še danes ugodnost v dragoocenem priznanju ravnatelja TPD, da so rudarji po tem »starem indeksu« še vedno upravičeni na 18% povišanje plače. Torej utemeljitev za mezdno gibanje, ki ga nam je dal predstavnik TPD.

Kljub temu, da ta indeks ni zadovoljiv, je jasno, da bi ZRJ dobila ogromno na vplivu, če bi znala in hotela mobilizirati rudarje ter izvajati saj 18% povišanja. Ze iz samih izvajanih vodilnih funkcionarjev je razvidno, da za velike akcije je treba pljuniti v roke in napeti vse sile, zato je skrajni čas, da organizacija pokrene to akcijo in razgiba rudarje!

Bivši funkcionar ZRD, Salamon Fr.

Slovenjgradec

Neznosne razmere v tovarni Mikolič

Neznosne razmere, ki vladajo v tovarni meril in igrač Mikolič, silijo nas delavke in delavce, da ne molčimo več in da tudi mi enkrat spregovorimo v »Glasu delavca«. Ker se »Glas delavca« zavzema za enotnost delavskega razreda, ga pozdravljamo in sprejemamo poleg naših strokovnih listov za svojega, ker tudi mi smo za enotnost.

Vprašanje je, če sploh kje v kaki tovarni Slovenije živi delavstvo v takih pogojih kot mi v naši tovarni. Mezde so sramotno nizke, saj znašajo komaj od 1.75 do 2.10 Din za delavke, čeprav delajo nekatere že 14 in več let v tovarni, od 1.75 do 3.— Din na uro za delavce. Približno ena tretjina (vsega delavstva je okoli 150) pa dela na akord. Pri tem se pa redno dogaja nečuvno izrabljanje, da se delavcu ali delavki, ki je delal akord, pri izplačilu izplača samo toliko, kot bi delal na ure in se presežek kratkomalo odtegne, češ da bi tako »preveč« zaslužil. Če pa se kdo »predrzne« (»vsak naj bo zadovoljen, da lahko dela«, pravi »milostljiva«) zahtevati pošteno izplačilo vsega svojega zaslužka, ga delovodja Bogoš Gladež in Franček Završnik ozmerjata z »boljševikom in komunistom, ki nima nikoli dosti«. Omenjena dva delovodja, kakor tudi vse ostalo osebje, prav pogosto zmerjajo in obkladajo delavstvo z najrazličnejšimi psovki.

Prav nazorno to stanje kaže sledeči primer, ki se je pripetil zadnje dni. Delavki Š. R., ki je delala 7 let v tovarni, je bilo dne 4. dec. 1937 pri izplačilu odtegnjeno 5 ur, ker je že pri akordu zaslužila »dosti«. V akordno delo ji je bilo izročeno 1100 kom. deščic za dvakratno barvanje z olnjato barvo, kar je delavka izvršila v 31 urah. Delovodja Bogoš Gladež ji je za izvršitev tega dela obljubil pred devetimi delavkami 100 (sto) dinarjev. Ker pa je delavka s svojo izredno marljivostjo delo izvršila v krajšem času, kot je to delovodja Bogoš predvideval, ji je ta potem povsod predbacival, da »ga je nažgala za 100 dinarjev«. G. Gladež se je upiral izplačilu celega akorda. Ker je pa delavka proti takemu postopanju odločno protestirala, ji je pa ta po svoji stari navadi odtegnil 5 ur. Dne 6. dec. 1937 je Š. R. zahtevala od delovodje Gladeža, da se ji pošteno izplača ves njen zaslužek. Ta pa jo je nahrulil »Jaz vam bom iz svojega (?) izplačal tistih pet ur, da hoste enkrat tiho. Tu imate osem dinarjev, ki jih je jezno vrzel po mizi, v štirinajstih dneh se pa poberite! Vsi skupaj ste komunisti, boljševiki, ki nimate nikoli dosti!«

Delavka Š. R. je res 18. dec. 1937 dobila svojo knjigo »radi predolgega jezika«, kot je izjavil delovodja Gladež.

Tako se odpuščajo delavke in delavci v tovarni Mikolič! Tako torej ga-

IZ UPRAVE

TISKOVNI SKLAD

Sodrugi papirničarji v Vevčah so nabrali 66 Din za tiskovni sklad. Sodr. G. J. je daroval za tiskovni sklad 50 dinarjev. — Sodrugi, posnemajte te požrtvovalne sodruge in nabirajte za tiskovni sklad.

Uprava.

Prihodnjo številko ustavimo vsem, ki do takrat ne bodo poravnali naročnine!

Uradne ure v upravi so vsaki dan od 4.—7. ure.

Uprava.

zi in tepta tovarnar Mikolič in njegovo osebnost socialno zakonodajo!

Delavstvo tovarne Mikolič! Zopet opomin, da se prebudite in **enotno** vstopite v strokovno skupino JSZ v Slovenjgradu, ki vas bo ščitila pred sličnimi napadi delodajalcev. Bliža se čas volitev obratnih zaupnikov (cel mesec januar), zato se organizirajte, izvolimo si zaupnike, ki bodo zastopali naše interese napram delodajalcem!

V slogi je moč!

Krško

Iz časopisja ve javnost samo o onih brezposelnih, ki so prijavljeni »Borzi dela«. So pa še drugi, ki jih je po številu gotovo precej več.

Kdo so ti brezposelni? Odkod so? To smo pmočniki raznih poklicev, bajtarji in mali posestniki z družinami vred, kmečki sinovi in hčere, za katere doma na gruntu ni več prostora, ker na gruntu bo ostal le oni, ki bo toliko priženil, da bo izplačal grunt.

Še eni so! Oni, ki jih je vrnila tujina, ker ji ni bila več potrebna njihova delovna sila in oni, ki so se vrnili v svojo domačijo v nadi, da so se za vedno osvobodili kapitalističnega izkoriščanja. Prihranki so že skoraj vsem skopneli.

Tukaj pri nas ni tovarn ali večjih obratov, nekaj nas hodi v Krško gospodi v tabrh, kjer zaslužimo reci in piši deset dinarjev dnevno za 11 ur dela brez hrane. To ne zadostuje za vsakodnevno pošteno preživljanje, o obutvi in obleki ni niti misliti.

V prejšnjih letih so se naši ljudje izseljevali za zaslužkom čez veliko lužo, pozneje v Francijo, Holandijo in Belgijo. Tudi sedaj pred nekaj meseci jih je nekaj odpotovalo v Francijo, tudi mi ostali bi šli radi za njimi. V skupinah hodimo spraševati na občino, če jih še kaj rabijo v Franciji ali kje drugje. V Sloveniji tako nikjer ni računati na kak zaslužek.

Dragi sodrug urednik, sporoči nam, če so na vidiku kakšne volitve, ker pred volitvami se navadno začne z gradnjo ceste s Krškega na Goro in Sv. Duh. Samo to nas še reši. Tisti, ki so pridni in prav volijo, so toliko srečni, da delajo še po volitvah kakšen teden ali 14 dni, potem krediti zamrznejo.

Drugih javnih del dosedaj še nismo imeli.

Eden izmed brezposelnih s Krškega polja.

ZALOG

Tukajšnje delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« uprizori v nedeljo, 16. januarja 1938 ob 16. uri v dvorani g. Požarja v Zalogu igro Maksima Gorkija: »Na dnu«. Sodrugi in sodružice, prihitite in posetite to igro, v kateri boste videli trpljenje zavrženih proletarcev. Družnost!

Naša trgovska bilanca. Z zadovoljstvom se ugotavlja, da je naš izvoz blaga precej večji kakor uvoz. To se pravi, da je naša trgovska bilanca aktivna, ker dobiva več denarja, kot ga pa izdamo za tuje blago. Nihče pa ne pove, da izvažamo pšenico, koruzo, prešiče, živino, jabolka in jajca za industrijske produkte. Presežek v bilanci gre torej na račun naše prehrane in draginje. To je ravno tako kakor če bi rekli, da je kmet aktiven zato, če proda jajca, namesto da bi jih ocvrl svojim otrokom.

MLADINA!

Iz Maribora, Hrastnika in drugod prihajajo na list dopisi z željo, da bi v našem listu imeli tudi mladinsko rubriko. Prav radi ustrezamo tej želji in pozivamo dopisnike, da nam za prihodnjo številko pošljejo poročila, kako živi mladina v vašem kraju in kako dela. Brez močnega mladinskega gibanja je naše delo zidano na pesek. Zato, mladina, naprej!

Urednik.

Ali je ljubljansko delavstvo res tako nekulturno

Na Silvestrovo smo bili v Delavski zbornici. To je bila edina delavska prireditelj ta večer in organizirala jo je Strokovna komisija, vodstvo vsega razrednega strokovnega gibanja v Sloveniji.

Delavska prireditelj je bila to. V Trbovljah, Zagorju, Mariboru, Jesenicah imajo ob takih večerih program. Šaljive točke, simbolične slike, petje ali kaj vem še kaj. Med temi točkami in po polnoči se pleše in veselo in razposajeno dočakajo tam novo leto. Zadnje gasilsko društvo v zadnji hribovski vasi spravi za ta večer ali za slične prireditve skupaj vsaj majhen program.

Na silvestrovanju ljubljanskega delavstva smo pa samo pili, jedli in se vrteli, zraven pa dolgočasili razen onih, ki so se od dolgega časa natreskali. O kakem programu pa niti govora. O pač, zmotil sem se. Bil je tudi spored, res da samo ena točka, toda bila je. O polnoči se je namreč vršila — licitacija za pečnega pujska. To je bil kulturni in šaljivi program, na silvestrovanju ljubljanskega delavstva.

To je samo en slučaj, ki pa vendar priča, kako nizko je kulturno delovanje in življenje ljubljanskega delavstva. Tudi razni prosvetni večeri in eventuelni delavski koncerti nam pokažejo to bedno sliko. V Libojah, v Kočevju je kulturno življenje delavstva veliko večje kot pa v centru Slovenije, v Ljubljani.

Ali so ljubljanski delavci res slabši kot povsod drugod. Ali imajo res tako

malo smisla za kulturno delo. Ali se med njimi in med delavsko mladino ne bi našlo ljudi, ki imajo veselje za dramatiko, ali še ni med delavstvom dovolj dobrih pevcev, ki bi z veseljem gojili delavsko pesem, ali ni muzikantov in ljudi z veseljem za glasbo, ali ni delavcev, ki so željni znanja, ki bi se učili jezikov, hodili v delavsko šolo, poslušali predavanja. Mislim, da je med tisoči delavcev takih dovolj in ko bi se le začelo tako delo, ko bi se pokazalo v javnosti, bi pritegnilo vedno nove in nove delavske sile. In če med delavstvom manjka sposobnih strokovno izobraženih ljudi, ki bi vodili vse to delo, bi se med režiserji, pisatelji, glasbeniki in drugimi kulturnimi delavci gotovo našlo nekaj prijateljev delavstva, ki bi z veseljem sodelovali.

Nič težkega ni v tem, samo če je dobra volja. Delavska kulturna društva Zarja, Vzajemnost, naš pevski zbor, delavski oder itd. bi morali razširiti in poglobiti svoje delo, pritegniti novih svežih moči, pa bi šlo. Strokovna komisija in ljubljanski medstrokovni odbor pa bi bila v prvi vrsti poklicana, da dasta kulturnemu delu tisti zalet in podporo, ki mu jo morata dati. Le z njuno pomočjo in pri aktivnem delu vseh, ki imajo sposobnosti za to, bo ljubljansko delavstvo pomagalo dvigati in širiti delavsko kulturo. Le tako bo sodelovalo pri ustvarjanju obče slovenske kulture in ji bo tudi dalo svoj proletarski pečat.

ŽENE

TAKO JE!

Že v drugič čitam pritožbo od žen, tudi resnično je tako, kakor piše v zadnji številki »Glas delavca« »Proletarka«. Res je veliko mož in fantov, ki pravijo, saj ženska ni za drugo kot za ljubezen dokler je mlada in lepa, potem se pa lahko pusti kot čevljev na cesti. Pa to ni res, ker ravno ženska mora biti na tisti stopnji kulture kakor možki, ako hočemo, da bo za oba dobro. Jaz poznam enega, ki ima svojo ženo bolj kot za sužnjo. Takih je na tisoče, ki se sami smatrajo za dobre proletarce, ženo pa pretepajo. Žalostno je to, jaz zase pa vem, da se imam ženi zahvaliti, ki me je s svojim mirnim obnašanjem naredila iz pijanca treznega človeka, ki se danes zaveda, proti komu se je treba boriti.

Zatorej proč s takim proletarce neznost in upoštevanje žene in dekleta in smatrajmo jih za tako vredne kot sebe. Mož lahko iz svoje žene napravi dobrega tovariša; pouči naj jo in ona se bo takrat, ko pride čas, pogumno postavila v bran za svoje in svojega moža pravice. Že večkrat sem imel priložnost videti, kaj vse lahko zavedne žene napravijo v delavski borbi.

Zatorej proč s takim proletarce ne vrednim ponižavanjem žen in skupno z ženami nastopimo in pokažimo, da smo v resnici proletarskega duha.

Naj živi enotnost!

J. Jeraj, rudar,
Francija.

Op. ur. — Dopis slovenskega rudarja iz Francije z veseljem pozdravljamo. To nam je dokaz, da se možki začnejo sami zavedati, da ni pravilno gledati na ženo kot na manjvredno bitje.

NAŠI OTROCI

Zgodilo se je že dostikrat in se še godi, da naši delavski otroci pozabijo na svoje starše-delavce in se jih celo sramujejo. Tudi jaz imam otroke. Zelo mnogo truda, prečutih noči, od ust utrganega kruha je treba zanje. Toda rada jih imam in vse žrtve zame ne pomenijo velikega trpljenja. Zato bi pa bil zame najhujši udarec, če bi me ti otroci enkrat zaničevali, se sramovali svoje matere-de-

lavke. Jaz bi rada, da bi bili na to ponosni in če se jim nekoč ne bo treba ubijati tako kot meni, naj vseeno vedo, da je moje delo, da je delo vseh delovnih ljudi šele njim omogočilo srečnejše življenje. Zato pa jih tudi tako vzgajam, da vedo ceniti delo, da se zavedajo moči, ki je v naših delavskih rokah in da so ponosni, da so delavski otroci. Na naš, delavcih in kmetih, v naših žuljavih rokah je usoda našega slovenskega naroda. S svojim delom in znojem gradimo bogastva in imamo zato tudi svoje velike pravice. Ako teh pravic mi še vseh ne bomo dosegli, se bodo borili zanje naši otroci. Za pravice in svobodo našega razreda in našega slovenskega naroda! Naši otroci ne smejo izdati te borbe. Vsaka delavska mati ima zato svojo dolžnost, da vzgaja svoje otroke v zavedne, borbene in hrabre proletarce. Tujci nam hočejo vsiliti svojo fašistično oblast, začeli so pri mladini. Res morajo naše tovarišice često že s solzami v očeh doživeti, da otroci ne znajo več jezika, v katerem so ga vzgajale, to zaenkrat še izven naše države, toda ali ni to grožnja tudi za nas, ki že danes poznamo načrte tujcev, n. pr.: »V Mariboru se ne sme slišati slovenske besede«, s sladkarijami vabijo k sebi otroke in jih potujčujejo. Na nas slovenskih materah je, da s svojo vzgojo onemogočimo, da bi sovražniki delovnega in slovenskega ljudstva položili roko na naše svete pravice.

Delavska mati.

Kulturni pregled

Mogočna manifestacija za češko kulturo v Ljubljani.

V torek, 11. januarja se je vršil recitacijski večer čeških književnikov: vodilnega pesnika J. Hore in romanopisca K. Novyja. Oba sta nastopila osebno. Prvi z globokim esejem, drugi z odlomkom iz svojega romana »Živeti hočemo«. O osebnosti pesnika Hore je govoril publicist Tine Debeljak, o romanopiscu Novyju pa znani književnik Bratko Kreft. Dramski umetniki so pa recitali prevode nekaterih njunih del. — Polno dramsko gledališče je oba predstavnika lepe češke besede sprejelo ta-

ko prisrčno, s tolikim iskrenim navdušenjem kakor se sprejemajo le najdražji gostje. Recitacijski večer je bil mogočna manifestacija za slovensko bratstvo, za bratsko češko kulturo in demokracijo.

Lojze Beltram: Pesmi za malčke.

V tej knjižici je zbral L. Beltram zbirko pesmi za malčke, za otroke prvih šolskih let; s tem pa še ni rečeno, da niso za druge. Za primer ponatiskujemo pesmico:

Glad

Tiho, čisto tiho
v izbici je mračni;
v njej še bolj smo tihi
mi — otroci lačni.

Mrko in strahotno
glad krog nas se plazi;
v grozi ga motrimo
z bledimi obrazi.

Tiho, prav potihno
noč prihaja gluha.
Čakamo, da mama
nam prinese kruha...

Knjižico je okrasil Vlasto Kopač s prikupnimi risbami. Zbirka se naroča: L. Beltram, Ljubljana VII, Frankopanska ulica 12. Cena 6 dinarjev.

Roza Luksemburg

Dne 15. jan. t. l. je bilo 19 let, odkar sta bila Roza Luksemburg in Karl Liebknecht umorjena od nemškega vojaštva. Puškini kopiti so ustavili bitje src, ki sta bili polni sočutja do trpečih in ponižanih, človeštvu pa ugrabili dva neustrašna borca za delavske pravice.

Roza Luksemburg je bila rojena v Ljublinskem gubernementu v nekdanjem Prusko-Poljskem leta 1870, vzgojena in doraščala je v Varšavi. Že v svoji zgodnji mladosti je spoznala nacionalno in versko zatiranje, žarela je za pravico in svobodo.

Radi preganjanja je morala nadaljevati študije v Švici. Tam je postala sotrudnica Poljske literature in ko se je naučila nemščine, je pisala tudi za nemški socialistični tisk. Ko je dovršila doktorat, je šla v Pariz, da spozna francosko delavsko gibanje.

Da se je kot Rusinja mogla udeleževati v nemški politiki, se je navidez poročila s sinom nekega starejšega sodruga ter tako dosegla nemško državljanstvo ter nemoteno sodelovala v delavskem pokretu. Postala je sotrudnica socialdemokratskega tiska in kot govornica in agitatorica kaj kmalu potegnula za sabo revolucionarni del nemškega proletarijata.

Leta 1906. se je v Varšavi goreče udeleževala ruske revolucije in je radi tega morala 9 mesecev prebiti v ječi.

Ker je bila obenem z Liebknechtom proti vojnemu posojilu, sta se odcepila od soc. dem. in prešla k skrajni levici k takozvanim Špartakovcem. Skoro vso vojno je bila preganjana in zaprta. Leta 1918. je bila osvobojena in je pohitela v Berlin in se združila z Liebknechtom in veljala pri desno orijentiranem prebivalstvu za povzročiteljsko nemirov in meščanske vojne.

Začeli so jo zopet zasledovati in zalezovati tako, da ni mogla več v svoje stanovanje. Primorana je bila se skrivati, a končno je prišla v roke posurovelemu vojaštvu. Zavlekali so jo v hotel. Tam so jo sodili častniki. Ubogo malo ženo so pahnili čez prag in jo zasmehovali, pri tem jo je nekdo udaril, da se je nezavestna zgrudila; ker pa je še kazala znake življenja jo je v avtu nekdo ustrelil v glavo. Mrtvo truplo Roze Luksemburg so vrgli v kanal ter nesramno zaničali to krvoločno dejanje. Pozneje pa je morilec Runge sam priznal zločin, ki ga je napravil. Enako so umorili tudi Karla Liebknechta.

Spominu hrabrih in neustrašnih bojnikov za delavske pravice se klanjamo vsi zavedni delavci.